

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Всі суб'єкти господарювання, які створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, або ж МСФЗ у порядку, визначеному чинним законодавством [1].

Діяльність кредитних спілок, як фінансових установ, має специфіку, пов'язану з наявністю низки нормативно-правових актів, що регулюють всі аспекти їх діяльності, зокрема, ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, які розробляються та затверджуються контролюючими органами. Законодавством України визначено, що відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення господарських операцій у первинних документах, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво установою згідно законодавства та установчих документів. [1] Виходячи із вищеванеданого, завданням, яке виникає ще до початку діяльності кредитної спілки, є планування організації бухгалтерського обліку. У процесі реалізації цього завдання є потреба врахувати всі вимоги чинного законодавства, що закріплені на різних рівнях нормативно-правового регулювання та обрати оптимальну модель ведення бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням актуальних питань організації обліку, зокрема, організації бухгалтерського обліку присвячені роботи таких науковців як Бутинець Ф.Ф., Войналович О.П., Івахненко С.В., Кундря-Висоцька О.П., Лень В.С., Маргуліс А.Ш., Безруких П.С, Завгородній В.П., Качмар О.В. та інші. Відзначаючи значний внесок вищезазначених науковців за напрямом дослідження, доцільно зазначити, що стан організаційного забезпечення бухгалтерського обліку

кредитних спілок в Україні зумовлює потребу додаткового поглибленого вивчення у зв'язку із соціальною спрямованістю цих установ, чим і обґрунтовується актуальність дослідження.

Мета статті. Метою статті є дослідження специфіки організаційного забезпечення діяльності кредитних спілок в Україні та виокремлення головних регламентів у процесі організації бухгалтерського обліку кредитних спілок.

Висвітлення основних результатів дослідження. Діючі в Україні нормативно-правові акти, що затверджують та визначають організаційні, методичні та інші особливості ведення бухгалтерського обліку у кредитних спілках зображені у таблиці 1.

Таблиця 1

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку у кредитних спілках¹

№	Рівень	Нормативно-правові документи
1		Загальнодержавний блок нормативно-правового регулювання
1.1	I Рівень	<ul style="list-style-type: none"> – Конституція України; – Цивільний кодекс України; – Господарський кодекс України; – Податковий кодекс України; – Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» – Закон України «Про кредитні спілки» – Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»
1.2	II Рівень	<ul style="list-style-type: none"> – Постанова КМУ «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності»; – Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні»;
1.3	III Рівень	<ul style="list-style-type: none"> – НП(С)БО; – П(С)БО; – МСФЗ; – МСБО; – Наказ МФУ № 302 від 29.11.2000 «Про примітки до річної фінансової звітності»; – Наказ МФУ №291 від 30.11.1999р. «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування».
1.4	IV	<ul style="list-style-type: none"> – Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових

¹ Таблиця складена автором

	Рівень	<p>послуг України від 18.12.2003 р. № 171 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку кредитною спілкою та об'єднаною кредитною спілкою»;</p> <p>– Рішення АПУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення аудиту фінансової звітності кредитних спілок відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» № 260/6 від 01.11.2012р.;</p> <p>– Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25 грудня 2003 року N 177 «Про затвердження Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг».</p>
2		Підприємницький блок нормативно-правового регулювання
2.1	V Рівень	<p>– Наказ про облікову політику у КС;</p> <p>– Накази, рішення, розпорядження щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності у кредитній спілці.</p>

Отже, чинні законодавчі та нормативні акти доцільно групувати у два основні блоки:

- перший - загальнодержавний,
- другий - підприємницький.

Загальнодержавний блок включає в себе декілька рівнів. На першому рівні знаходяться закони та кодекси України, що містять чітко визначені головні правила та норми щодо ведення бухгалтерського обліку, а також складання звітності.

На наступному рівні знаходяться підзаконні нормативні документи – постанови, накази КМУ, Держкомстату, Президента України, МФУ, тощо.

До третього рівня відносяться МСФЗ, МСБО, П(С)БО, НП(С)БО. Доцільно зазначити, що багато науковців об'єднують рівень підзаконних нормативних документів з даним рівнем. Але його особливістю є саме цільова направленість на регулювання бухгалтерського обліку в цілому, а не окремих галузевих питань. Деякі науковці виділяють МСФЗ та МСБО у окремий блок, який називають міжнародним, та ставлять вище загальнодержавного, але варто відмітити що МСФЗ та МСБО є лише загальнозживаними рекомендаціями Ради з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та абсолютно не є нормами міжнародного права, а відповідно не мають превалюючої ролі перед законами України.

Ще одним рівнем є нормативно-правового регулювання є методичні рекомендації МФУ, та інших галузевих відомств та інституцій, які розробляються із врахуванням норм П(С)БО. Такими документами є розпорядження, накази, положення, методичні рекомендаціїДФП, НКФП, НКЦПФР, тощо. Цей рівень призначений для офіційного тлумачення уніфікованих вимог та правил бухгалтерського обліку у галузях.

Другим блоком є рівень кредитної спілки, названий у процесі дослідження - підприємницьким. Цей блок нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку кредитної спілки напряму пов'язаний з організаційним забезпеченням бухгалтерського обліку кредитної спілки.

Вивчення процесу організації бухгалтерського обліку кредитної спілки передбачає ідентифікацію понять «організація» та «організація бухгалтерського обліку». Так, поняття «організація» має різні змістовні відтінки. У найзагальнішому вигляді це упорядкування, налагодження певної системи. Організація передбачає досягнення та збереження стану певної впорядкованості елементів (вузлів) системи в цілому, підтримання якісної її визначеності. [1]

Дефініція ж поняття «організація бухгалтерського обліку» не є чітко визначеною, погляди науковців щодо цього терміну відрізняються. (Табл. 2)

Таблиця 2.²

Визначення дефініції поняття організація бухгалтерського обліку

Автор	Визначення
Безруких П.С. [2]	Науково-обґрунтована сукупність умов, за якої найбільш економно і раціонально здійснюється збір, обробка і збереження облікової інформації в умовах оперативного контролю за правильним використанням засобів на підприємстві
Бутинець Ф.Ф. [3]	Сукупність заходів власника підприємства, які мають цілеспрямований характер щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування і вдосконалення функціонування системи бухгалтерського обліку та здійснення його процесу на підприємстві
Войналович О.П. [4]	Сукупність заходів із упорядкування облікової роботи, які здійснює адміністрація підприємства та бухгалтер за дорученням власника з метою забезпечення виконання завдань бухгалтерського обліку на відповідному етапі розвитку суспільства

² Таблиця складена автором з використанням [2-13]

Івахненко С.В. [5]	До першої групи автор відносить тлумачення організації бухгалтерського обліку як побудови системи обліку, до другої — визначення, у яких використовується системний підхід до організації обліку як важливої функції управління, до третьої — визначення організації обліку як управління обліковим персоналом
Кундря-Висоцька О.П. [6]	Цілеспрямоване вдосконалення механізму, структури і процесів обліку, впорядкування всіх елементів системи бухгалтерського обліку
Лень В.С. [7]	Сукупність дій зі створення цілісної системи бухгалтерського обліку, підтримання і підвищення її організованості, функціонування якої спрямоване на забезпечення інформаційних потреб користувачів облікової інформації, включаючи вибір форм організації та формування матеріального й інформаційного забезпечення облікового процесу
Маргуліс А.Ш. [8]	Система документування операцій і документообігу, встановлення графіку облікових робіт, тобто правил і термінів надання і обробки первинних документів і внутрішньовиробничої звітності, побудови плану рахунків і вибір форми рахівництва; систему узагальнення рахункових записів, контролю за здійсненням господарських операцій, забезпечення підприємства обґрунтованими нормативами і кошторисами витрат, нормами запасів оборотних засобів і плановими калькуляціями; побудову облікового апарату і визначення виконуваних ним функцій при централізації обліку у виробничих об'єднаннях (комбінатах, підприємствах), а в окремих випадках – децентралізація його по цехах великих заводів
Островерха Р.Е. [9]	Сукупність цілеспрямованих процесів або дій зі створення, функціонування, упорядкування та постійного удосконалення системи бухгалтерського обліку з метою забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів обліково-економічною інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень.
Сльозко Т.М. [10]	Науково- обґрунтована сукупність умов, за яких найбільш економічно і раціонально здійснюється збір, обробка і зберігання бухгалтерської інформації з метою оперативного контролю за правильним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої фінансової звітності.
Сопко В.В. [11]	Система методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування бухгалтерського обліку та подальший його розвиток
Шмігель О.Д. [12]	Цілеспрямоване впорядкування і удосконалення методології і техніки бухгалтерського обліку, а також робочих процесів збору первинної обліково-економічної інформації, її обробка, узагальнення і отримання відомостей, необхідних для управління підприємством.
Коренева О.Г., Мірошніченко О.В., Савченко Т.Г. [13]	Науково обґрунтована система умов та елементів побудови облікового процесу з метою отримання достовірної та своєчасної інформації про діяльність підприємства.

Детермінуючи поняття організації обліку, науковці використовують характеристики, які відображають загальну специфіку поняття. (Табл. 3)

Умовні характеристики поняття «організація бухгалтерського обліку»

Автор	Безруких П.С	Бутинець Ф.Ф.	Войналович С.П.	Івахненко С.В.	Кундря- Васильченко О.П.	Лень В.С.	Маргуліс А.Ш.	Островерха Р.Е.	Сльозко Т.М.	Сопко В.В	Шмігель О.Д	Коренева О.Г., Мірошніченко	Разом
Характеристика													
Сукупність умов	+								+				2
Сукупність заходів/дій		+	+			+	+	+		+			6
Побудова/вдосконалення системи обліку/облікового процесу				+	+						+	+	4

За даними табл. 2, 3 встановлено, що переважна більшість науковців характеризують організацію бухгалтерського обліку як сукупність дій чи заходів щодо створення, забезпечення, постійного впорядкування та постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку. Трохи менша кількість науковців ототожнюють організацію бухгалтерського обліку з процесом побудови чи вдосконалення системи обліку та облікового процесу. І ще менша частка науковців вважають, що організація бухгалтерського обліку є сукупністю умов, за яких найефективніше виконуються функції бухгалтерського обліку.

Враховуючи всі вищенаведені погляди, вважаємо що організація бухгалтерського обліку: це система безперервних та цілеспрямованих заходів з розробки, впровадження, забезпечення, реалізації, та постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку найбільш економічно доцільним шляхом.

Окремі науковці використовують поняття «організаційне забезпечення», яке є загальнонауковим, та має значну кількість визначення. (Табл. 4)

Дефініція поняття «організаційне забезпечення»

№	Автор	Визначення
---	-------	------------

³ Таблиця складена автором на основі [2-13]

⁴ Таблиця складена автором на основі [10, 11, 14-21]

1	Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С. [14]	це розробка та впровадження організаційних регламентів, нормування праці облікових працівників тощо
2	Завгородній В.П., Сопко В.В. [11]	це структура облікового апарату, зміст його завдань і функцій, регламентація облікового, контрольного й аналітичного процесів та роботи самого апарату
3	Сльозко Т.М. [10]	це структура облікового апарату, зміст його завдань і функцій, регламентація апарату бухгалтерії і других підрозділів, зайнятих обліком та контролем, організаційна регламентація облікового та контрольного процесів, організаційна регламентація функцій бухгалтерії та інших підрозділів апарату управління, організаційна регламентація праці фахівців з обліку
4	Воронцова І.І. [15]	вміщує в собі положення про організацію внутрішнього контролю, трудові договори та посадові інструкції контролерів, штатний розпис, організаційний підрозділ контролю, перелік робочих документів, що складаються контролерами та графік їх документообігу тощо
5	Моисеєнко Е.В., Лаврушина Е.Г. [16]	сукупність документів, що встановлюють організаційну структуру, права та обов'язки користувачів та експлуатаційного персоналу автоматизованої системи в умовах функціонування, перевірки та забезпечення роботоспроможності автоматизованої системи
6	Буйницька О.П. [17]	структура управління... на конкретному підприємстві, а також в межах цієї структури функції та задачі відповідних служб та відомств. Сукупність методів та засобів, що регламентують взаємодію робітників з технічними засобами та між собою в процесі розробки та експлуатації... системи
7	Андреева В.И. [18]	положення, інструкції, накази, кваліфікаційні вимоги та інші документи, що регламентують організаційну структуру роботи системи, і їх взаємодію з комплексом засобів системи
8	Островерхова Г.В. [19]	узгодження по місцю, часу і меті сумісне функціонування окремих виконавців, колективів і технічних засобів. Воно повинно здійснюватися і регулюватися деякими правилами взаємодії, які утворюють правовий та моральний кодекс і складають основу правового забезпечення.
9	Кардашевский В.В. [20]	сукупність заходів, що проводяться суб'єктом управління, які організовано у відповідності до діючого законодавства щодо реалізації об'єктом управління прийнятого управлінського рішення в умовах конкретної оперативної обстановки, що склалася.
10	Єрмошенко М.М. [21]	це створення всіх необхідних умов для нормального функціонування ..., забезпечення кадровими, фінансовими, матеріально-технічними та іншими ресурсами

У табл. 4 наведено погляди вчених на визначення поняття «організаційне забезпечення» вчених як облікового напрямку так і інших наукових напрямків. Всі вищезазначені визначення різняться між собою, але

в той же час їх можна згрупувати за підходом до детермінації поняття. (Табл. 5)

Таблиця 5⁵

Аналіз підходів до визначення поняття «організаційне забезпечення»

Підхід \ Автор	Структурний	Нормативний	Процесуальний
Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С.		+	
Завгородній В.П., Сопко В.В.	+	+	
Сльозко Т.М.	+	+	
Воронцова І.І.		+	
Моисеєнко Е.В., Лаврушина Е.Г.	+		
Буйницька О.П.	+	+	
Андреева В. И.		+	
Островерхова Г.В.		+	
Кардашевский В.В.			+
Єрмошенко М. М.			+
Разом	4	7	2

Нормативний підхід використовується більшістю науковців, він характеризується спрямованістю на організаційні регламенти конкретної установи, до яких відносяться різноманітні положення, інструкції, накази, кваліфікаційні вимоги тощо.

Структурний підхід відрізняється від інших тим, що акцентується увага на структурі облікового апарату, змісті його завдань та функцій.

Процесуальний підхід передбачає сукупність заходів або дій для створення необхідних (організаційних) умов функціонування системи бухгалтерського обліку.

За результатами аналізу вищенаведеного з урахуванням головних переваг кожного із визначень, вважаємо за доцільне надати власне визначення поняття «організація бухгалтерського обліку». Під цим поняттям, вважаємо за доцільне, розуміти систему заходів з розробки, впровадження та розвитку згідно вимог законодавства та бухгалтерського обліку як науки, організаційних регламентів (положень, інструкцій, наказів, кваліфікаційних вимог та інших документів), які встановлюють: структуру облікового

⁵ Таблиця складена автором на основі [10, 11, 14-21]

апарату, зміст його завдань і функцій, регламентацію робіт облікового, контрольного та аналітичного процесів.

Відповідно визначенню, організаційне забезпечення включає в себе два напрямки:

- 1.Регламентацію облікового апарату;
- 2.Регламентацію облікового процесу.

Перший напрям реалізовується через підготовку регламентів, які визначають структуру облікового апарату, завдання та функції облікового апарату, права та обов'язки облікового апарату (в т.ч. нормування праці), канали комунікації (як всередині облікового апарату, так і при комунікації з іншими структурними підрозділами організації).

Напрямок регламентації облікового процесу повинен включати регламентацію кожного етапу бухгалтерського обліку: спостереження, вимірювання, реєстрацію, групування та систематизацію, узагальнення.

Кожен з етапів бухгалтерського обліку проявляється через відповідні елементи методу бухгалтерського обліку. Які в свою чергу спрямовано на об'єкти бухгалтерського обліку. Адже, саме від специфіки об'єктів бухгалтерського обліку будуть залежати особливості організації бухгалтерського обліку.

Доцільно зробити наголос на тому, що організація бухгалтерського обліку кредитних спілок напряму залежить від внутрішніх регламентів облікового процесу.

Організація бухгалтерського обліку кредитної спілки може включати в себе регламенти, які наведено у табл. 6.

Таблиця 6⁶

Регламенти організаційного забезпечення бухгалтерського обліку
кредитних спілок

Напрямок організаційного	Назва організаційного	Сфера дії
-----------------------------	--------------------------	-----------

⁶ Таблиця складена автором

забезпечення	регламенту	
Регламентация облікового апарату	Положення (Наказ) про бухгалтерію	Визначається обліковий апарат, його структура, функції, завдання, права та обов'язки.
	Положення про фінансове управління	Визначаються вимоги до звітності про фінансово-господарську діяльність кредитної спілки за рік, що представляється загальним зборам членів кредитної спілки для затвердження
	Посадові інструкції працівників облікового апарату	Визначення посадових обов'язків, прав та інших обов'язків працівників облікового апарату.
	Регламенти робочого дня працівників облікового апарату	Визначення організаційних моментів (графік роботи, в т.ч. у святкові дні, тощо)
	Інші регламенти	Будь-які внутрішні документи, які затверджують організацію роботи працівників облікового апарату КС.
Регламентация облікового процесу	Положення (Наказ) про облікову політику	Головний, внутрішній регламент кредитної спілки, який визначає основні норми та правила ведення бухгалтерського обліку у кредитній спілці.
	Положення про документообіг	Визначення порядку обігу, обліку, обробки, зберігання та використання у кредитній спілці документів та іншої інформації в паперовому та електронному вигляді, у тому числі порядок доступу та збереження інформації при використанні комплексної інформаційної системи надання кредитною спілкою фінансових послуг
	Методичні рекомендації (регламенти) з обліку окремих об'єктів обліку	Окремо розроблені регламенти кредитної спілки, які регулюють облік конкретних об'єктів (Регламент з обліку активних операцій кредитної спілки)
	Інші регламенти	Будь-які внутрішні документи, які затверджують організацію облікового процесу КС.

Регламенти, зазначені у табл. 6, в залежності від обсягу діяльності кредитної спілки, доцільно представити у виді додатків до Положення (Наказу) про облікову політику кредитної спілки.

Таким чином, за результатами дослідження процесу організації бухгалтерського обліку діяльності кредитних спілок в Україні, доцільно узагальнити отримані результати:

- нормативно-правове поле бухгалтерського обліку кредитних спілок є багаторівневим, та характеризується значною кількістю нормативних документів;

- аналіз детермінації понять «організація обліку» та «організація бухгалтерського обліку» кредитних спілок надав можливість запропонувати альтернативні визначення цих понять. Так, організація бухгалтерського обліку це система безперервних та ціленаправлених заходів з розробки, впровадження, забезпечення, реалізації, та постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку найбільш економічно доцільним шляхом. Під поняттям «організація бухгалтерського обліку» слід розуміти систему заходів з розробки, впровадження та розвитку згідно вимогам законодавства та бухгалтерського обліку як науки, організаційних регламентів (положень, інструкцій, наказів, кваліфікаційних вимог та інших документів), які встановлюють структуру облікового апарату, зміст його завдань і функцій, регламентують обліковий, контрольний та аналітичний процеси.

- сучасний стан організації бухгалтерського обліку кредитних спілок зумовлює потребу висвітлення підходів до організації бухгалтерського обліку, перш за все, специфічних об'єктів обліку кредитних спілок, шляхом розроблення організаційних регламентів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XIV зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Учебник. Под ред. П. С. Безруких.— 4-е изд., перераб. и доп.— М.: Бухгалтерский учет, 2002.— 719 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні/ Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2003. – 524 с.
4. Войналович О.П. Організація бухгалтерського обліку: теоретико-методологічні засади: дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Войналович Олена Петрівна. – Київ, 2006. – 189 с.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції:

наукове видання: монографія/ С.В. Івахненко. – Житомир: ПП «Рута», 2010. – 432 с.

6. Кундря-Висоцька О. П. Організація обліку в системі корпоративного управління : монографія / О. П. Кундря-Висоцька; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К., 2010. - 271 с. - Бібліогр.: 112 назв - укр.

7. Лень В.С., Гливенко В.В. Звітність підприємства: Підручник. 3-тє вид. – К.:Каравела, 2010. – 672с. (12)

8. Маргулис А.Ш. Бухгалтерский учет в СССР – функция государственного управления / А.Ш. Маргулис // Бухгалтерский учет. – 1957. – № 10. – С. 10–17

9. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч.-метод. посіб. / Р. Е. Островерха; Держ. податк. адмін. України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. - Ірпінь, 2008. - 318 с. - Бібліогр.: с. 300-306. - укр.

10. Сльозко Т. М. Бухгалтерський облік в умовах інституційних перетворень: теорія і практика. К.: Центр учбової літератури, 2013. 304 с.

11. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. — К.: КНЕУ, 2000. — 260 с.; іл.

12. Шмигель А.Д. Организация бухгалтерского учета в промышленности / А.Д. Шмигель. – К. : “Вища школа”, 1978. – 208 с.

13. Коренева, О.Г. Організація обліку в банку [Текст] : навч. посіб. / О.Г. Коренева, О.В. Мірошніченко, Т.Г. Савченко. – Суми :УАБС НБУ, 2008. – 273 с.

14. Гнатишин, Л. Б. Організація обліку [Текст] : навч. посібник / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. - Львів : Магнолія 2006, 2014. - 432 с. - ISBN 978-617-574-104-7 : 130.00 р.

15. Воронцова І.І. Удосконалення механізму внутрішнього контролю операцій з оборотними активами підприємства / І.І. Воронцова // Організаційно-економічне та фінансово-кредитне забезпечення сталого розвитку підприємництва: Матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-

конференції (м. Чернівці, 22 листопада 2013 р.) / МОНУ, БДФЕУ [та ін.]; гол. ред. Прядко В. В. – Чернівці: [БДФЕУ], 2013. – С. 94-97

16. Моисеенко Е.В. Информационные технологии в экономике. / Моисеенко Е. В., Лаврушина Е.Г. - [Эл. ресурс]. – Режим доступа: http://abc.vvsu.ru/Books/up_inform_tehnol_v_ekon/page0009.asp

17. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 240 с.

18. Андреева В. И. Организационное обеспечение работы с кадровой документацией - [Эл. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iprnou.ru/print/008122/>

19. Островерхова Г. В. Инновационность организационной культуры как инструмент повышения эффективности инновационной деятельности / Г. В. Островерхова // Бізнес Інформ. - 2013. - № 8. - С. 101-105. - Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_8_18.

20. Кардашевский В.В. Административно-правовое и организационное обеспечение исполнения управленческих решений штабными подразделениями органов внутренних дел :По материалам Главного управления внутренних дел г. Москвы. - [Эл. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/administrativno-pravovoe-i-organizatsionnoe-obespechenie-ispolneniya-upravlencheskikh-reshen>

21. Єрмошенко М. М. Розвиток промисловості на інвестиційно-інноваційних засадах / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, В. М. Шандра, О. І. Гуменюк та ін. // Організаційно-економічні аспекти інноваційного оновлення національної економіки: [колективна наукова монографія]. Розділ. 2.1 / За ред. М. М. Єрмошенка, С. А. Єрохіна. – К. : НАУ, 2008. – С. 60 – 77.

1. Єрохіна. – К. : НАУ, 2008. – С. 60 – 77.